

**ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ, ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ**

**СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Економіка природокористування»**

1. Профіль дисципліни

<i>Кафедра економіки</i>	Кількість кредитів – 3 – 90 год. Компонент освітньої програми – вибіркова Дні занять – відповідно до розкладу. Консультації – відповідно до графіка навчального процесу. Мова викладання – українська.
--------------------------	---

2. Інформація про викладача

Викладач	Д.е.н., проф. Черевко Георгій Владиславович
Контактна інформація	+38067-303-48-66, gcherevko@ukr.net

АНОТАЦІЯ КУРСУ

У межах зазначеного курсу здобувачі вищої освіти формують інтегральну, загальні та спеціальні (фахові) компетентності, а саме - опановують знання з економічно ефективного використання природних ресурсів, методик здійснення їх економічної оцінки, визначення вартості завданих природному середовищу збитків та коштів, необхідних для ліквідації їх наслідків а також – для їх передбачення і матеріального стимулювання користувачів природними ресурсами до їх ощадливого витрачання, збереження і покращення в ході їх раціонального використання і екологічно та економічно ефективного здійснення природоохоронних заходів.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни «Економіка природокористування» є забезпечення оволодіння студентами базовими засадами розуміння сутності раціонального природокористування як основи зрівноваженого розвитку регіонів, країн і всього суспільства.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Економіка природокористування» є формування у студентів економічного мислення з приводу ефективного та екологічно безпечного використання природних ресурсів, вміння економічно оцінювати завдані природному середовищу збитки і визначати обсяг необхідних коштів на ліквідацію їх наслідків, а також розраховувати кошти, необхідні на їх передбачення і запобігання, економічно обґрунтовувати здійснення природоохоронних заходів, що в цілому забезпечує розуміння студентами основ матеріального проактивного стимулювання користувачів природними ресурсами до їх збереження і покращення в ринкових умовах господарювання.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Основними видами навчальних аудиторних занять, під час яких здобувачі вищої освіти отримують необхідні знання, є лекції та практичні заняття. В межах робочого часу викладач може проводити консультації для здобувачів вищої освіти.

При викладанні лекційного матеріалу передбачено поєднання таких форм і методів навчання, як лекції у формі бесіди, розповіді, пояснення, диспуту та лекції у формі ілюстрування і демонстрування за допомогою мультимедійних пристроїв.

Лекція у формі бесіди, розповіді, пояснення, диспуту дозволяє привернути увагу здобувачів вищої освіти до найбільш важливих питань теми лекції, винести на обговорення дискусійні питання та визначити у процесі діалогу особливості сприйняття навчального матеріалу здобувачами вищої освіти.

Лекція у формі ілюстрування і демонстрування за допомогою мультимедійних пристроїв – це візуальна форма подачі лекційного матеріалу з розгорнутим або коротким коментуванням візуальних матеріалів, що переглядаються за допомогою мультимедійних технічних засобів. Ці дві форми лекцій можуть бути поєднані.

При проведенні практичних занять передбачене виконання практичних робіт у формі вирішення ситуативних завдань (кейсів) і тестів, проведення ділової гри, заслуховування усних відповідей, доповідей, а також рефератів та демонстрація презентацій, які підготовлені як індивідуальні завдання за темою самостійного вивчення дисципліни.

Здобувачі вищої освіти працюють з друкованим чи надісланим їм в електронній формі інформативним матеріалом, або з інформацією в мережі Інтернет.

Здобувачі вищої освіти можуть здійснювати наукові дослідження шляхом написання та опублікування наукових статей, тез доповідей на конференціях, круглих столах та наукових семінарах.

ПОЛІТИКА КУРСУ («ПРАВИЛА ГРИ») В АУДИТОРНИЙ ЧАС

Лекції і практичні заняття можуть проводитися з використанням сервісу платформ ZOOM.US., Google Classroom. Також викладач і студенти можуть спілкуватись через електронну пошту, Viber, Google Classroom, інші доступні засоби комунікації. В разі потреби може використовуватись Форум як форма спілкування викладача й студентів у дистанційному (віддаленому) навчанні. Кожний форум присвячений будь-якій проблемі або темі. Модератор форуму (мережевий викладач) реалізує дискусію чи обговорення, стимулюючи питаннями, повідомленнями, новою цікавою інформацією. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної та доброзичливої критики. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Якщо здобувач вищої освіти відсутній з поважної причини, він/вона презентує виконані завдання під час самостійної підготовки на консультації викладача. Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності.

ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни «Економіка природокористування» проводиться у формі заліку або шляхом накопичення балів за поточним контролем по змістовним модулям в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою дисципліни.

Поточний контроль проводиться за результатами роботи здобувачів вищої освіти на семінарських заняттях, методом оцінювання контрольних робіт, шляхом оцінювання рефератів, індивідуальних завдань.

У процесі усного опитування, викладач зобов'язаний спершу вислухати повну відповідь студента (не залежно від того, чи вона є правильною) і лише потім задавати уточнюючі, додаткові запитання. Обов'язково наголошується на неправильних фрагментах відповіді, на суті помилок.

Оцінювання навчальних досягнень здійснюється за 100-бальною системою з переведенням у систему оцінок за національною шкалою, а також забезпечення ранжування досягнень за шкалою ЄКТС.

Оприлюднення результатів проводиться публічно.

Політика оцінювання – передбачає дотримання принципів академічної доброчесності та студентоцентрованого підходу.

Академічна доброчесність - дотримання вимог Положення про академічну доброчесність у ЛНУП». Доступне за посиланням: <https://www.lnup.edu.ua/attachments/article/2009/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%20%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D1%83%20%D0%B4%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%BE%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C%20%D1%83%20%D0%9B%D0%9D%D0%90%D0%A3.pdf>

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Економіка як наука про господарювання та про людей.

- 1.1. Об'єктивність виникнення економічної науки та походження і суть терміну «економіка».
- 1.2. Люди як предмет економічної науки.
- 1.3. Періодизація процесу еволюції економічної думки.
- 1.4. Основні об'єктивні економічні закони як відображення суттєвих зв'язків, властивих процесу взаємовідносин людини з природою.
- 1.5. Ефективність вирішення проблеми оптимальної алокації обмежених ресурсів для задоволення максимуму необмежених потреб.

2. Сутність та особливості господарювання в умовах ринкової економіки.

- 2.1. Координація економічних виборів. Стихійний порядок та ієрархія.
- 2.2. Ресурсні та споживчі ринки, їх особливості
- 2.3. Економічний рахунок в умовах ринку.
- 2.4. Особливості залучення та використання ресурсів у ринкових умовах.

3. Наукові основи економіки природокористування: зміст, завдання та методологія дисципліни

- 3.1. Передумови виникнення, становлення та розвиток економіки природокористування як науки
- 3.2. Предмет, завдання та зміст дисципліни
- 3.3. Наукові засади раціонального природокористування
- 3.4. Методологія дисципліни та її зв'язок із іншими науками

4. Економічна діяльність та навколишнє природне середовище: взаємозв'язки та проблеми взаємодії

- 4.1. Взаємозв'язки у системі “економіка-природа-людина”
- 4.2. Еволюція природокористування у процесі розгортання науково-технічного прогресу
- 4.3. Основи екологічної економіки та статистики навколишнього середовища
- 4.4. Трансформація та цільова орієнтація економіки природокористування в умовах розвитку ринкових відносин

5. Суть природних ресурсів та еколого-економічні проблеми їх використання

- 5.1. Поняття, роль, видовий склад та класифікація природних ресурсів
- 5.2. Суть природно-ресурсного потенціалу та основні напрями підвищення ефективності його використання
- 5.3. Роль природних ресурсів у суспільному виробництві та принципи їх використання
- 5.4. Еколого-економічні проблеми збереження і використання природних ресурсів в Україні

6. Еколого-економічні проблеми забруднення навколишнього природного середовища та використання відходів

- 6.1. Відходи як чинник забруднення навколишнього природного середовища
- 6.2. Відходи сільськогосподарського виробництва та їх переробка
- 6.3. Вплив переробки сільськогосподарської сировини на навколишнє середовище
- 6.4. Еколого-економічна оцінка технологій переробки сільськогосподарської сировини

7. Економічний механізм раціонального природокористування

- 7.1. Сутність і структура економічного механізму природокористування
- 7.2. Основні напрями державної політики України у сфері охорони довкілля та використання природних ресурсів
- 7.3. Механізм управління раціональним природокористуванням та його складові.
- 7.4. Сучасний стан та ефективність економічного механізму природокористування в Україні
- 7.5. Фінансовий механізм природокористування і охорони навколишнього середовища.
- 7.6. Основні напрями вдосконалення економічних регуляторів природокористування.

8. Економічна оцінка природних ресурсів

- 8.1. Економічна оцінка природних ресурсів: зміст, основні підходи та принципи здійснення
- 8.2. Економічна оцінка земельних ресурсів та ціна землі
- 8.3. Економічна оцінка водних ресурсів
- 8.4. Економічна оцінка лісових ресурсів.
- 8.5. Економічна оцінка повітряних ресурсів
- 8.6. Економічна оцінка надрових ресурсів

9. Економічна ефективність раціонального природокористування

- 9.1. Теоретичні засади економічної ефективності природокористування

- 9.2. Розрахунок збитків від забруднення довкілля
- 9.3. Соціально-економічна ефективність природоохоронних заходів
- 9.4. Загальна (абсолютна) та порівняльна економічна ефективність капітальних вкладень у природоохоронні заходи

10. Основні напрями раціонального використання та охорони природних ресурсів

- 10.1. Збереження і покращання використання та охорони земельних угідь
- 10.2. Раціональне водокористування та його основні напрями
- 10.3. Покращання використання, відтворення та охорони лісових ресурсів
- 10.4. Шляхи раціонального використання та охорони атмосферного повітря
- 10.5. Раціональне використання енергетичних природних ресурсів
- 10.6. Економічні стимули підвищення рівня екологізації переробки природних ресурсів як сировини

11. Соціально-економічні аспекти функціонування людини в природному середовищі

- 11.1. Специфіка взаємодії суспільства та природи
- 11.2. Здоров'я людини та навколишнє середовище
- 11.3. Формування екологічної свідомості та екологічної культури населення
- 11.4. Еколого-економічна освіта та соціально-екологічне виховання

12. Сучасні тенденції у сфері природокористування

- 12.1. Збалансоване природокористування та зрівноважений розвиток регіонів
- 12.2. Екологізація суспільного виробництва
- 12.3. Застосування альтернативних джерел енергії
- 12.4. Моделювання та прогнозування тенденцій у сфері природокористування

13. Міжнародне законодавство та співпраця у сфері природокористування і охорони навколишнього середовища

- 13.1. Глобалізація сучасних проблем природокористування
- 13.2. Міжнародний досвід та законодавство у сфері раціонального природокористування
- 13.3. Міжнародна співпраця у сфері раціонального природокористування.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Нормативно-правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28. 06. 1996 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0020700-95>
2. Водний кодекс України [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1995. – №24. – ст. 189. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/213/95-вр>

3. Господарський кодекс України : Кодекс від 16.01. 2003 р. № 436-IV. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
4. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28 лютого 2019 року № 2697-VIII
5. Земельний кодекс України № 2768-III від 25.10.2001. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.
6. Добровільні зобов'язання України в рамках виконання Стратегічного плану ООН щодо лісів 2017-2030 http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=176143&cat_id=32888
7. Кодекс України про надра [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1994. – №36. – ст. 340. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/132/94-вр>
8. Концепція реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 07.11.2016 № 932-р
9. Концепція реалізації державної політики у сфері промислового забруднення, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22.05.2019 № 402
10. Концепція боротьби з деградацією земель та опустелюванням, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22.10.2014 № 1024
11. Методика оцінки збитків від наслідків надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=175-2002>.
12. Національна доповідь “Цілі сталого розвитку: Україна” [Електронний ресурс].URL:https://mepr.gov.ua/files/docs/%d0%9d%d0%b0%d1%86%d1%96%d0%be%d0%bd%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d0%b0%20%d0%b4%d0%be%d0%bf%d0%be%d0%b2%d1%96%d0%b4%d1%8c%20%d0%a6%d0%a1%d0%a0%20%d0%a3%d0%ba%d1%80%d0%b0%d1%97%d0%bd%d0%b8_%d0%bb%d0%b8%d0%bf%d0%b5%d0%bd%d1%8c%202017%20ukr.pdf
13. Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08 листопада 2017 року № 820
14. Національний план дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.03.2016 № 271
15. Про особисте селянське господарство: Закон України від 15.05.2003 р. № 742–IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/742-15#Text>
16. Про сільськогосподарську дорадчу діяльність : Закон України № 1807-IV від 17.06.2004 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1807-15>
17. Указ Президента України № 511/2019 «Про деякі заходи щодо збереження лісів та раціонального використання лісових ресурсів»

18. Указ Президента України №111/2021 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 23 березня 2021 року «Про виклики і загрози національній безпеці України в екологічній сфері та першочергові заходи щодо їх нейтралізації»

19. Указ Президента України №722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року»

20. Указ Президента України № 512/2019 «Про деякі питання розвитку територій, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи»

21. Указ Президента України № 381/2017 «Про додаткові заходи щодо розвитку лісового господарства, раціонального природокористування та збереження об'єктів природно-заповідного фонду»

22. Стратегія зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року, схвалена розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.08.2019 № 688-р

23. Стратегія забезпечення біологічної безпеки та біологічного захисту, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 листопада 2019 р. № 1416-р

24. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

Основна література

1. Черевко Г.В., Яцків М.І. Економіка природокористування. Л.: Світ. 1995. 208 с.

2. Черевко Г.В., Черевко І.В., Василенка Н.І. Економіка природокористування. Львів: Ліга-Прес, 2013. 700 с.

3. Борецько В.І. Економіка довкілля та природокористування: навч. посіб. Рівне: НУВГП, 2011. 255 с.

4. Sustainable development in the European Union. Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2021. 366 p.

Додаткова література.

1. Існюк, С. Ю., Трус І. М. Соціально-економічна ефективність природоохоронних заходів. *Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування: освіта – наука – виробництво – 2021* : збірник тез доповідей XXIV Міжнародної науково-практичної онлайн конференції (м. Харків, 29-30 квітня 2021 року). Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. С. 121-124.

2. Концептуальні засади збереження та відновлення стійкості національних екосистем / Яснолоб І.О., Чайка Т.О., Зоря О.П., Дем'яненко Н.В. *Економіка АПК*. 2019. № 8. С. 94

3. Коренюк П.І., Федулова С.О. Економіка природокористування. навчальний посібник. Дніпропетровськ: Акцент ПП, 2014. 274 с.

4. Лісовий кодекс України: офіц. вид. К. : Ін Юре, 2006. 184 с.

5. Лупенко Ю.О., Малік М.Й., Булавка О.Г. Стратегічні напрями сталого розвитку сільських територій на період до 2030 року / за ред. Ю.О. Лупенка. Київ: ННЦ "ІАЕ", 2020. 60 с.
6. Мединська Н.В. Економічний механізм природокористування в умовах децентралізації: сутнісна характеристика, типи, ієрархія. *Економіка та держава*. 2022. № 2. С. 97-102.
7. Мельник Л.Г. Екологічна економіка: підручник. 3-тє вид., випр. і допов. Суми: Університетська книга, 2018. 367 с.
8. [Освіта в інтересах сталого розвитку України \[Електронний ресурс\]. URL: http://ecoosvita.org.ua/storinka/shcho-take-suchasna-ekologichna-osvita-v-ukrayini](http://ecoosvita.org.ua/storinka/shcho-take-suchasna-ekologichna-osvita-v-ukrayini)
9. Туниця Т.Ю. Збалансоване природокористування: національний і міжнародний контекст. К. : Знання. 2006. 300 с.
10. Третяк А.М., Третяк В.М., Прядка Т.М., Трофименко П.І., Трофименко Н.В. Земельні ресурси та їх використання: навч. посіб. / за ред. А.М. Третяка. Біла Церква: ТОВ "Білоцерківдрук", 2022. 304 с.
11. Управління земельними ресурсами та землекористуванням: базові засади теорії, інституціалізації, практики: монографія / А.М. Третяк та ін. Біла Церква: ТОВ "Білоцерківдрук", 2021. 227 с.
12. Царенко О.М., Несветов О.О., Кадацький М.О. Економіка та менеджмент екологізації АПК: монографія. Суми: Університетська книга. 2007. 592 с.
13. Хвесик М.А., Коваленко А.О. Дослідження проблем економіки природокористування і сталого розвитку: міжнародний аспект. *Економіка природокористування і охорони довкілля*: Зб. наук. пр. К.: ДУ ІЕПСР НАН України, 2017. С. 8-19.
14. Шевченко І.В. Методи й підходи до екосистемного оцінювання збитків від забруднення навколишнього природного середовища. *Економіка природокористування і охорони довкілля*: Зб. наук. пр. К.: ДУ ІЕПСР НАН України, 2017. С. 91-97.
15. Черевко Г.В. Людина, економіка і природа у зрівноваженому розвитку сільських територій. *Стратегія інвестиційно-інноваційного розвитку економіки України в умовах глобалізації: стан та шляхи становлення*: матеріали Міжн. наук.-практ. конференції (Львів, 23 березня 2017 р.). Львів: ЛІЕТ, 2017. С. 309-314.
16. Черевко І.В. Зрівноваженість і сталість розвитку сільських територій. *Управління сталим розвитком територій в контексті світового досвіду*. Матеріали ІІ Всеукраїнської наук.-практ. конференції 12 грудня 2012 р., Сімферополь. Сімферополь: Кримський інститут бізнесу УЕУ, 2012. 80 с. С. 66-69.
17. Черевко І.В. Екологічність і зрівноваженість сільського господарства. *Аграрна економіка*. 2013. Т.6, № 3-4. С. 89-96.
18. Яремчук І. Економіка природокористування. К.: Книга Пам'яті України. 2000. 431 с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотечно-інформаційні ресурси - книжковий фонд читального залу Львівського НАУ (м. Дубляни, вул. В. Великого, 1, Львівської наукової бібліотеки ім. Стефаника НАН України (вул. Стефаника, 2).
2. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України.
<https://mepr.gov.ua/>
3. ЕкоСистема- національна онлайн-платформа, яка містить актуальну інформацію про стан довкілля <https://eco.gov.ua/>